

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ὑγδοός

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἰς ἑτήσια.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὀδὸς Σταδίου, 6.

19 Ἀυγούστου 1879

ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΙΑΣ ΜΗΑΟΥ

ἐπὶ Ἐπαναστάσεως.

[Ἐκ τῆς Συλλογῆς Παύλου Λάμπρου].

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ¹

Φίλτατε,

Προχθές σέ ἀφῆκα, ἢ μᾶλλον μὲ ἀφῆκες, εἰς τὸ Μουσεῖον. Ἀνακρούσωμεν πρῦμναν, καὶ ἐπιστρέψωμεν πάλιν διὰ τῶν Φιλυρῶν, ὅπου, ἐπειδὴ ἔδρεχε, κατέφυγον εἰς τὸν ἀριστερῶς ἀνοιγόμενον μεγαλοπρεπῆ διάδρομον, τὸν ἄνωθεν δι' ὑέλων στεγαζόμενον, δύο ὁδοὺς ἐνοῦντα, καὶ πλούσια ἐργαστήρια ἑκατέρωθεν ἔχοντα.

Εἰς τὰ παράθυρα τοῦ ἐνός τούτων εἶδον ἀνδρομικήν τὸν Σωκράτην, εἰς λευκὴν χλαμύδα τὸ γυμνὸν σῶμά του ἐνελιγμένον ἔχοντα, καὶ μετ' ἡρέμου φρονός ἀποθνήσκοντα ἀφ' οὗ ἔπιε τὸ κώνειον. Τὸ θέαμα τοῦτο ἰσχυρῶς συγκινησαν καὶ καταθέλξαν με, μὲ παρεκίνησε νὰ εἰσέλθω. Κατείχετο δὲ πᾶσα ἡ αἴθουσα ὑπὸ περιέργων καὶ ἀξιοθεάτων πολυτελῶς ἐνδεδυμένων ἢ χαριέντως μὴ ἐνδεδυμένων συμπλεγμάτων, φυσικώτατα μὲν κατεσκευασμένων, ἀλλὰ προφανῶς κηροπλάστων. Τὰ μὲν παρίστων σικινᾶς ἱστορικής, ἀλλὰ δὲ μυθολογικής, ἀλλὰ δ' ἄλλας ἄς δὲν ἐνοῦν. Διὰ τοῦτο—τοῦλάχιστον πρὸ πάντων διὰ τοῦτο,—ἀπετάθην πρὸς ὠραίαν μικρὰν νεάνίδα, ἣν εἶδον εἰς τὸ μέσον τῆς αἰθούσης ἔχουσαν κατάλογον εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ἐν αὐτῇ φαινομένην ὅτι ἐζήτει νὰ ἐξιχνιάσῃ τὸ μυστήριον τοῦ πρὸ αὐτῆς ἐπὶ στήλης καθημένου κηρίνου ἔρωτος, ὅστις πονηρὸν ἔβλεπε καὶ δι' ἄκρου τοῦ δακτύλου ἐδοκίμαζε τὴν ἀκωκὴν τοῦ βέλους του. Συνάψας λοιπὸν ὅσα γερμανικὰ ἀκόμη ἤξευρον, ἠρώτησα τὸ κοράσιον ἂν ἦτον

1. Ἰδὲ σελ. 465.

ὁ κατάλογος ἂν ἀνεγίνωσκεν. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι τὸ κοράσιον δυσηρεστήθη ὅτι ἀπετάθην πρὸς αὐτὸ χωρὶς νὰ τῷ εἶμαι γνωστός, καὶ ἐπροσποιήθη ὅτι δὲν μὲ ἤκουσε. Τὸ ὀρθότερον θὰ ἦτο νὰ μακρυνθῶ. Ἀλλὰ, φοβούμενος μὴ μ' ἐκτιμήσῃ ὡς ἀγροίκως προπετῆ,—τοῦλάχιστον τοῦτο πρὸ πάντων φοβούμενος,—προσέθηκα ὅτι ὁ σκοπός μου μόνον ἦτο νὰ τὴν παρακαλέσω νὰ μ' εἰπῇ ποῦ ἀγοράζονται οἱ κατάλογοι. Ἐπειδὴ ὁμῶς καὶ πάλιν τὴν αὐτὴν ἐτήρησε περιφρονητικὴν σιωπὴν, δὲν σοὶ ἀρνούμαι ὅτι τοῦτο μὲ δυσηρέστησε, δι' ὃ καὶ μετ' ὀλίγον ἀνοικείου ἴσως πικρίας τῇ εἶπον μακρυνόμενος· «Ἄν ἦτον ἐγκλημα ὅτι σὰς ἀπέτεινα τὸν λόγον, ἐλπίζω ὅτι θὰ μοὶ τὸ συγχωρήσετε χάριν τῆς μετανόιας μου». Ἀλλ' ὅτε καὶ πάλιν ἔμεινεν ὡς ἡ Νιόβη ἀκίνητος, καὶ οὐδὲ μετεστράφη, οὐδὲ κἂν ὑψωσε πρὸς ἐμὲ τοὺς ὠραίους τῆς ὀφθαλμοῦς, ὅπερ εἶχον ἐλπίσει, τότε μοὶ ἐφάνη ὅτι ἡ σεμνότης τῆς ὑπερέβαινε τὰ ὅρια, καὶ φιλεκδίκως μᾶλλον, τὴν ἐπλησίασα αὐθις, καὶ ἐρῶσιπα ἐπ' αὐτῆς ταύτην τὴν φορὰν ἀδιάκριτα βλέμματα· ἀλλ' ἰδὼν ὅτι οὐδὲν κἂν ἐρύθημα ἀνεβίβασαν αὐτὰ εἰς τὰς παρειάς τῆς, τότε πρῶτον ἐγνώρισα ὅτι καὶ ἡ ὠραία αὕτη νεάνις, ὡς καὶ ὁ ἀδελφός τῆς ὁ ἔρως, . . . ἦτο κηρόπλαστος. Ἐκτοτε προσεκτικῶς περιεβλεπόμην καὶ ὅποιον καὶ ἂν ἀπήντων, περιέμενον νὰ κινήθῃ, ἵνα ἐννοήσω ἂν εἶναι ἐκ σαρκός καὶ ὀστέων, ἢ μίμησις ἐκ κηροῦ.

Ἐξαντλήσας δὲ τὰ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ θεάματα, ἀνέβην τὴν εἰς τὸν ἄνω δόμον φέρουσαν εὐρεῖαν κλίμακα, εἰς τῆς τὰς κιγκλίδας ἦν κομψὴ καὶ ὠραία κυρία προσανακεκλιμένη, καὶ ἔβλεπε τοὺς ἀναιθοκαταιβαίνοντας. «Τί ἐμποδίζει νὰ εἶναι καὶ αὐτὴ κηρὴν», εἶπον κατ' ἑμαυτὸν, καὶ ἐστήριξα ἐπ' αὐτὴν βλέμμα ἐταστικόν. Ἀλλὰ μετενόησα ἀμέσως διὰ τὴν ἀδιακρισίαν μου, ὅτε τὴν εἶδον νὰ στρέψῃ τὴν κεφαλὴν ἐλαφρῶς πρὸς ἐμὲ, καὶ ἐν τῇ ταραχῇ μου τὴν ἐχαιρέτησα εἰς δεῖγμα μεταμελείας. Ἀλλὰ βεβαίως κακῶς ἔπραξα, διότι μεθ' ὑπεροπτικῆς καὶ ἀδιαφόρου ἐκφράσεως ἀπεστράφη ἐξ ἐμοῦ. Ἡμηχάνουν δ' ἂν ἔπρεπεν, ἵνα τὴν ἐξιλεώσω, νὰ παρέλθω σιωπῶν ἢ διὰ μιᾶς λέξεως νὰ τῇ ζητήσω συγγνώμην, ὅτε τὴν εἶδον ἐκ νέου νὰ στραφῇ πρὸς ἐμὲ, καὶ παρετήρησα ὅτι εἰς τακτικὰς διαλείψεις ἀπέβλεπεν ἀλληλοδιαδόχως πρὸς δεξιὰ καὶ

πρὸς ἀριστερά, καὶ ἐνόησα ὅτι καὶ αὕτη ἦτο πλαγγών.

Εἰς τὸν ἄνω δὲ δόμον, πλὴν ἄλλων ἀξιολογωτάτων παραστάσεων ἡγεμόνων, ἐπισήμων ἀνδρῶν τῆς Πρωσίας καὶ ξένων, καὶ διαφόρων περιέργων ἀντικειμένων, ἦν πρὸ πάντων ἓν μέγα σύμπλεγμα ἰδίας προσοχῆς ἄξιον, καὶ οὐχὶ διὰ τὰ λοιπὰ ὅλα, ὧν ὅμοια καὶ καλύτερα ἀπαντῶνται εἰς τὰς πλείστας μεγαλοπόλεις, ἀλλὰ δι' αὐτὸ καὶ μόνον σὲ εἰσήγαγον εἰς τὸ κήρινον τοῦτο βασιλείον τοῦ Κ. Καστάν, ὡς καλεῖται τοῦ Μουσειῶν ὁ ἰδιοκτήτης. Εἶναι δὲ τὸ σύμπλεγμα τοῦτο—καὶ ὑπὸ πατριωτικὴν κἀν ἔποψιν δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ εἰπῆς ὅτι δὲν ἐνδιαφέρεσαι δι' αὐτό, —οὐδὲν ἄλλο ἢ . . . τὸ Συνέδριον τοῦ Βερολίνου.

Περὶ μεγάλην τρισκελῆ τράπεζαν, ὑπὸ πρασίνου ἐριούχου κεκαλυμμένην, —πίστευσόν μοι, αὐτὴν τὴν ἰδίαν πρωτότυπον τοῦ συνεδρίου τράπεζαν ἀδρᾶ δαπάνῃ ἀγορασθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Κ. Καστάν, —κἀθίεται ἐπὶ τῶν αὐτῶν πρωτοτύπων ἐδρῶν, ἤθελες εἰπεῖ αὐτὰ τὰ πρωτότυπα μέλη τοῦ συνεδρίου, οἱ ἀνώτατοι τῶν τῆς Εὐρώπης τὰς τύχας διεπόντων διπλωματῶν, σοβαρῶς, ὡς Ῥωμαῖοι συγκλητικοί, καὶ φαίνονται ἀκρώμενοι ὀρθίον ἰσαμένον τοῦ μεγαλοφουοῦς προέδρου αὐτῶν, τοῦ πρίγκιπος Βισμάρκ, οὗ ἡ ὁμοιότης ἐστὶ καταπληκτικῆ. «Νομίζεις, μοὶ ἔλεγεν ὁ συνοδεύων με, ὅτι ἀφ' ὅτου ἡγόρευεν ἐνταῦθα γαλλιστί, μετὰ τινος διαστακτικῆς βραδύτητος, ἀλλὰ μετὰ μεγίστης ἀκριβείας περὶ τὴν γλώσσαν, δὲν ἐμακρύνθη πλεόν τῆς θέσεώς τοι.» Οἱ δὲ λοιποὶ; περὶ τούτων συμβαίνει τι ὅλως παράδοξον· πάντες ἐκ δεξιῶν ὁμοιάζουσιν, ἐξ ἀριστερῶν δὲ κἀνείς! Περὶ τούτου βεβαιῶν με ὁ συνοδεύων με φίλος μου, ἐθεώρει αὐτὸ ὡς ἀγγινούστατον τέχνασμα καὶ κατόρθωμα τῆς κηροπλαστικῆς· «Ἰδέ, μοὶ ἔλεγε, πόσον εὐστόχως παρέστησε τὸν χαρακτῆρα τῶν διπλωματῶν. Θεώρησον τοῦτον δεξιῶς. Δὲν σοὶ φαίνεται λέγων; «Ἐχετε πεποιθήσιν ἐπ' ἐμέ· διὰ σᾶς θυσιάζομαι». Ἰδέ τον τώρα ἀριστερῶς· δὲν λέγει; «Ἐχετέ με παρητημένον. Ἐχω τὰ ἰδικά μου συμφέροντα· δὲν πονοκεφαλῶ διὰ τὰ ἑδικά σας.» Οὕτω καὶ ὁ ἄλλος καὶ ὁ παρέκει λευκὸν λέγει δεξιῶς, μέλαν ἀριστερῶς. Ἐδύνατο συμβολικώτερον ἢ τέχνη νὰ παραστήσῃ τὴν διπλοπροσωπίαν τῆς διπλωματίας;» Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. Ἀλλὰ τῆς ἐξηγήσεως τοῦ κατὰ τῆς διπλωματίας προκατειλημμένου φίλου μου πιθανώτερα καὶ ἤττον ἐζητημένη μοὶ ἐφάνη, ἢ ἦν ἤκουσα παρά τινος συνοίκου μου, εἰς ὃν διηγῆθην τὸ πρᾶγμα, ὅτι δηλαδὴ τὰ διπλωματικά ἐκεῖνα μορμολύκεια δὲν ἐγένοντο ἐκ τῆς φύσεως, ἀλλ' ἐκ φωτογραφήματος, δίδοντος φυσικῶ τῷ λόγῳ τῆς μιᾶς μόνου ὕφους τῆν ὁμοιότητα, ἐν ᾧ ἢ ἄλλη ὕψις αὐθιγίρῆτος ἐπλάττετο ὑπὸ τοῦ τεχνίτου.

Ὅπως δὴποτε ἡ σοβαρὰ αὕτη ἐμήγυρις καὶ αἱ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ὅμοιαι φυσιογνωμίαι τῶν ἐνδοξοτέρων ἀνδρῶν τῆς Εὐρώπης, ὧν τὰ στόματα ἐφαίνοντο ἔτοιμα ν' ἀνοίγῳσιν, ἵνα ἐκφέρουσι χρῆσμοντες περὶ τῆς τύχης αὐτῆς, μετέπληξαν ἰσχυρῶς, καὶ ἐξέφρασα τὴν λύπην μου ὅτι ἦσαν ἐκ κηροῦ, καὶ οὐχὶ ἐκ χαλκοῦ ἢ λίθου. «Ἄλλ' ὁ κηρὸς, μοὶ εἶπεν ὁ φίλος μου, παρέχει ἀκριβεστέραν τὴν τῆς φύσεως μίμησιν.»—«Δὲν διαρκεῖ ὅμως», ἀπήντησα.—«Οὐ φροντίς, μοὶ ἀπεκρίθη δυσσιώνως μειδιῶν. Αἱ κήριναι πλαγγῶνες τοῦ συνεδρίου θὰ διαρκέσωσι περισσότερον ἢ τὸ ἔργον του. Φοβήθητε δὲ σεῖς μὴ τὸ μόνον ὃ ὑπὲρ αὐτὰς θὰ διαρκεσῇ εἶναι τὸ ἰδικόν σας ζήτημα.»

Ἦθέλησα νὰ ἰδῶ καὶ τοὺς ἡμετέρους ἀντιπροσώπους, ἀλλ' εἰς τὸ ἀριπρεπέδες τοῦτο συνέδριον διέπρεπον, ὡς λέγουσιν οἱ Γάλλοι, διὰ τῆς ἀπουσίας των. Ἠρώτησα τοῦλάχιστον τοῦ ἐκάθητο. «Ποῦ ἐκάθησαν;» μοὶ εἶπεν ὁ σύντροφός μου, «διότι ἄπαξ μόνον ἐκάθησαν»· καὶ μοὶ ἔδειξε θέσιν εἰς τὴν ἀριστερὰν ἄκρην τῆς τραπέζης, παρὰ τῷ πρεσβευτῇ τῆς Ῥωσίας, ὅπου ἤδη ἵστατο ἀξιωματικὸς ἐν στολῇ, ὁ καθήκοντα ἐνὸς τῶν γραμματέων ἐκπληρώσας υἱὸς τοῦ πρίγκιπος Βισμάρκ.

Πολλαὶ σκέψεις διηγείροντο ἐντὸς μου ἐντὸς τῆς ἀφώνου ταύτης συγκλήτου, καὶ ἤθελον ἐπὶ μακρὸν εἶτι μείνει ἐνώπιον αὐτῆς εἰς αὐτὰς παραδεδομένος, ἂν ὁ σύντροφός μου δὲν ἐβιάζετο, ἀνεχώρησα ἐπομένως, ἀλλὰ μετὰ προθέσεως νὰ ἐπανέλθω μετ' οὐ πολὺ. Τὴν πρόθεσιν ὅμως ταύτην οὐδέποτε ἐξετέλεσα, δι' αἰτίαν ἣτις ἀξίζει νὰ σοὶ τὴν διηγῆθῃ: Τινὰς ἡμέρας μετὰ τὴν ἐπίσκεψίν μου ἀνεγινώσκετο εἰς πάσας τὰς ἐφημερίδας τοῦ Βερολίνου ὅτι ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἐσπέραν καθ' ἣν εἶδον τὸ Πανοπτικὸν (οὕτω προσαγορεύεται τὸ κατάστημα), ἐπεσκεπτετο αὐτὸ καὶ ἄλλος ξένος, γέρον Ῥώσος ἑκατομμυριοῦχος. Οὗτος δὲν ἤξευρω διατί ἐκίνησε τὰς ὑπονοίας τοῦ διευθυντοῦ, ὅστις τοιοῦτό τι ἐτεχνάσθη. Ἀπετάθη εἰς παιδίσκην τινὰ ἐκεῖ περιφερομένην, τῇ ἔδωκε βαλάντιον περιέχον τὴν ἀξίαν δύο δραχμῶν, καὶ τὴν ὠδήγησε νὰ κρατῇ αὐτὸ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ἔπειτα, οὐχὶ κρυφίως, ἀλλὰ προφανῶς νὰ φυλάξῃ αὐτὸ εἰς τὸ θηλάκιόν της, ὃν ἐξ ἐκεῖνων ἂ καλοῦνται «θηλάκια Μαργαρίτης». Ὅτε ἤμην εἰς Λειβερπούλην ἔφερον ἐκεῖ αἱ νεάνιδες ταιγίαν περὶ τὸν τράχηλον, ἧς αἱ δύο ἄκρα ἐκυμάτου ἐπὶ τῶν νώτων των, καὶ ἐκαλοῦντο ἀκολουθεῖτέ με, παῖδες (follow me, boys). Τὰ Μαργαρίτης θηλάκια (Graetchen Taschen, οὕτω κληθέντα κατὰ τὴν Μαργαρίταν τοῦ Φάουστ), ἐδύνατο νὰ λέγωνται· μᾶλλον ἀκολουθεῖτέ με, κλέπται, διότι ἀναίγονται χαινόντα εἰς τὸ ὄπισσω σχεδὸν μέρος τοῦ ἐνδύματος, ὅπου δύνανται νὰ διερεθίσωσι καὶ τοῦ ἤττον φιλοκτῆμονος τὴν

ἀπλησίαν, και ὅπου δὲν ὑπάρχει ὀφθαλμὸς νὰ τὰ ἐπιτηρῇ. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ὁ Κ. Καστάν ἔταξε τοὺς τέσσαρας ὀφθαλμοὺς δύο ἀστυνομικῶν κληπῶρων, οἵτινες παρηκολούθησαν τὴν σύμμαχον αὐτῶν ὡς σκιαὶ αὐτῆς, και ἐν ᾧ αὕτη περιειργάζετο ἐν ἑμαρῖῳ τὰς μικροσκοπικὰς ὑποδέσεις τῶν Κινεζίδων, εἶδον, ὡς λέγουσι, τὸν Ῥῶσον πλησιάζοντα, πολὺ μάλιστα πλησιάζοντα τὴν νεαρὰν νύμφην, ἐπὶ πονηρῷ σκοπῷ, ὡς ὑπώπτευσαν, και ἐκτείνοντα περὶ αὐτῆς τὰς πτέρυγας τοῦ μανδύου του. Μετὰ μίαν δὲ στιγμήν προσελθόντες, προσεκάλεσαν τὴν ἀθῶαν νεάνίδα νὰ ἐξετάσῃ ἂν εἰς τὸ θηλάκιον τῆς Μαργαρίτης ἦτο τὸ βαλάντιόν της, ἀλλὰ τὸ βαλάντιον εἶχε γίνεαι ἄφαντον. Συνέλαβον ἐπομένως τὸν Ῥῶσον, και τὸν ἀπήγαγον εἰς τὴν ἀστυνομίαν, και ἔπειτα εἰς τὸ δικαστήριον, ὅπου δικασθεὶς καταδικάσθη εἰς τρίμηνον φυλάκισιν. Καὶ ναὶ μὲν, ἡ Ῥωσικὴ πρεσβεΐα ἔσπευσε νὰ καταβάλλῃ τὴν ζητηθεῖσαν τεσσαράκοντα χιλιάδων δραχμῶν ἐγγύησιν ἵνα μείνῃ ἐλεύθερος και ἐφεισβάλλῃ τὴν ἀπόφασιν, και τὸ Ἐρετεῖον μετὰ τινὰς μῆνας πανηγυρικῶς διεκήρυξεν ὅτι τὰ παντὸς γένους ἀστυνομικὰ ἐκεῖνα ὄργανα δὲν ἦσαν παραδειγματικῆς ἀρετῆς, ὁ δὲ πλοῦσιος ξένος, ἂν ἐπλησίασε τὴν κόρην, πᾶν ἄλλο διανοεῖτο ἢ νὰ τῇ κλέψῃ τὰς δύο δραχμάς, και ἐπομένως ἀνῆρσε τὴν ἀπόφασιν τοῦ πρωτοδικείου. Ἀλλὰ δι' ἐμαυτὸν ἐνόμισα ἀσφαλέστερον νὰ μείνω μακρὰν και τῆς ἐλαχίστης ἀφορμῆς τοιαύτης ὑπονοίας, διότι ὁμολογουμένως ἡ θέσις μου θὰ ἦτο κατὰ πάντα ἄλλη και πολὺ κατωτέρα τοῦ ἀπολυθέντος ἐκεῖνου. Πρῶτον ἔχω τὸ τρίτον τῆς ἡλικίας ἐκεῖνου, ὡστε πολλὰ ἀστυνομικὰ συκοφανταῖα ἠδύναντο πολὺ εὐκολώτερον νὰ γίνωσι πιστευταί, προκειμένου περὶ ἐμοῦ· δεύτερον, τὸ βαλάντιόν μου οὐ μόνον ἐν ἑκατομμύριον δὲν περιέχει, ἀλλ' εἶναι, κατὰ τὸν ἡμέτερον Ζαλακώσταν, «ποιητικὸ πουγγί, π'ἀνάθεμά του, και μὴ περιέχον οὔτε κἂν ποίησιν· τρίτον, ἂν κατεδικάζομην, ἡ ἐμὴ πρεσβεΐα οὔτε τεσσαράκοντα δραχμάς δὲν θὰ ἔδιδεν ἐγγύησιν δι' ἐμὲ. Ἐπομένως ἀπεχαιρέτησα διὰ πάντοτε τὸ Πανοπτικόν, ὅπου δὲν ἦτον ἀπίθανον νὰ κατηγορηθῶ ἐπὶ κλεπτομανίᾳ ἢ ἐπὶ οἷᾳ δῆποτε ἄλλῃ μανίᾳ, και ἐστράφη πρὸς ἄλλο σημεῖον τοῦ ὀρίζοντος.

Τοῦτο δύσκολον δὲν μοὶ ἦτο· διότι δυνάμει δέκα λεπτῶν εἰσῆλθον εἰς τὸν ἵπποσιδρόδρομον, και περιελθὼν ἐν πάσῃ ἀνέσει πᾶσαν τὴν ἐξωτερικὴν τῆς πόλεως περιφέρειαν, δηλαδὴ ὁδὸν μακροτέραν ἀφ' ὅσον διατρέχουσι πάντες τῆς Ἑλλάδος οἱ σιδηρόδρομοι ὁμοῦ λαμβανόμενοι, ἀφίχθη εἰς ἐν τῶν βορειοδυτικῶν αὐτῆς σημείων, ὅπου ἀπὸ τινων μνηῶν βιομηχανικῆ ἐκθεσις ἐλκύει μυριάδας περιέργων ἐκ πάσης τῆς Γερμανίας. Νὰ σοὶ περιγράψω ταύτην μοὶ εἶναι ἀδύνατον· ἤξεύρω δὲ ὅτι και ὅλος περιττὸν τὸ

θεωρεῖς σὺ ὁ ἴδιος, ἀφ' οὗ εἶδες τρεῖς ἢ τετράκις τὴν ἡμετέραν τῶν Ὀλυμπιῶν... Θὰ περιορισθῶ λοιπὸν εἰς τὸ νὰ σοὶ καταδείξω βραχυτάτα τινὰς μόνον τῶν διαφορῶν μεταξύ ἐκείνων και ταύτης. Μία ἐξ αὐτῶν ἐστὶν ὅτι ἡμεῖς, δηλαδὴ ὁ Ζάππας, πρὸ Ὀλυμπιάδων τινῶν ἀνεγειρόμενον τὸ ἡμέτερον οἰκοδόμημα τῶν ἐκθέσεων, και ἀκόμῃ δὲν ἐπερατώθη, πολλοῦ γε και δεῖ. Τὸ δὲ τῆς ἐνταῦθα ἐκθέσεως ἐντὸς ὀλίγων μνηῶν, σχεδὸν χωρὶς τις νὰ ἤξεύρῃ περὶ αὐτοῦ ἢ νὰ προσέξῃ εἰς αὐτό, ἀνεπήδησεν ἀπὸ τῆς γῆς ὡς ἐκ θαύματος· ἡ δευτέρα ὅτι ἡ δι' αὐτὸ ἐνταῦθα καταβληθεῖσα δαπάνη ὑπὸ ἑταίριας ἰδιωτικῆς εἶναι τόση μόνη, ὡστε ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν εἰσιτηρίων πρὸ πολλοῦ ἐκαλύφθη, εἰ και τὸ μέγαρον ἐστὶ τοσοῦτον ἀπέραντον, ὡστε χωρὶς ὀδηγοῦ χάριτος πλανᾶσαι ἐν αὐτῷ, ὡς τρεῖς μοὶ συνέβη, και περιστοιχεῖται ὑπὸ ἀγαλμάτων, κρηνῶν, και ὠραίων περιπάτων και κήπων ἐπίτηδες φυτευθέντων· ἀλλὰ τὸ ὅλον ἐστὶν ἐξ ὑλῆς ἐλαφρῆς και εὐώνου, και οὐχὶ ὡς ἐκτισμένον διὰ τοὺς αἰῶνας. Τὸ δ' ἡμέτερον, ἀμιγλῶμενον κατὰ τὴν στερεότητα πρὸς τὸν Παρθενῶνα, ἐν ᾧ ἴσως ἡμέρα θὰ ἔλθῃ ὅτε ἄλλο ἀλλαχοῦ θὰ ἔχωμεν ν' ἀνεγειρώμεν, ἀπερρόφησεν, ἂν δὲν ἀπατώμαι, πολὺ πλείονα τῶν ὅσα διανοήθη ὁ κληροδότης, ὅστις νομίζω ὅτι οὐ μόνον εἰς ἐκθεσιν, ἀλλὰ και εἰς διδασκαλίαν και τελειοποίησιν τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας εἶχε προσδιορίσει αὐτό.

Τρίτη διαφορά ἐστὶν ὅτι ἡ ἡμετέρα ἐστὶν ἐκθεσις τῶν παντοίων προϊόντων τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας πάσης τῆς Ἑλλάδος, ἴσως δ' ἔπρεπε νὰ εἶναι ἢ νὰ καταντήσῃ, ἢ εἰς τινὰς περιόδους νὰ γίνηται, πάσης τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἢ και πάσης τῆς ἀνατολῆς, ἢ δὲ τοῦ Βερολίνου ἐστὶν ἐκθεσις τῆς παραγωγῆς αὐτῆς και μόνης τῆς πόλεως, εἰς ὃ αὐστηρὸς ἐπετήρησεν αὕτη ἡ ἀστυνομία. Ὅταν δὲ ποτε ὁ Διάδοχος, ἰδὼν παρὰ τινι τῶν ἐκθετῶν ὠραῖα ἀδαμαντοκόλλων κοσμήματα, εἶπε, τοῖς πολέμοις εὐγενῆ ἔπαινον ἀποδίδων, ὅτι δὲν δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅτι ταῦτα δὲν κατεσκευάσθησαν ἐν Παρισίοις, ὁ ἐκθέτης ἔφερε τὴν ἐπαύριον εἰς τὸ κατὰστημα τὰ ἐργαλεῖα τῆς τέχνης του, και ἤρχισεν ἐκεῖ νὰ ἐργάζεται εἰς τὸ προφανές, ὡστε οὐδεὶς πλέον δύναται ν' ἀμφιβάλλῃ ὅτι τὰ κοσμήματα ταῦτα κατασκευάζονται ἐν Βερολίῳ.

Τελευταίαν τέλος θεμελιώδη διαφορὰν θὰ σοὶ ἀναφέρω ὅτε γράφω ἐγὼ πρὸς σὲ ἐμπιστευτικῶς, και δὲν φοβοῦμαι μὴ διαβληθῇ ὁ πατριωτισμὸς μου, ὅτι μεταξύ τῶν δύο ἐκθέσεων ὅρος συγκρίσεως σχεδὸν δὲν ὑπάρχει, διότι ἡ ἐνταῦθα μίᾳς μόνης πόλεως ἔχει πρὸς τὴν ἡμετέραν, τὴν ἐθνικὴν ὡς πρὸς τὸ πλῆθος, τὸν πλοῦτον, τὴν ποικιλίαν, τὴν φιλόκαλον διάταξιν, ὅπως τὸ μαγλοπρεπέστατον ἀνάκτορον πρὸς τὴν πενιχρο-

τάτην καλύθην. Καὶ ἤξεύρω μὲν τὸ λόγιον· «Θάρρειν χρή' τάχ' αὔριον ἔσσει' ἀμεινον»· ἀλλ' ἐνθυμοῦμαι καὶ τὸ ἄλλο τὸ γερμανικόν· *Morgen morgen und nicht heute sagen immer faule Leute* (αὔριον αὔριον καὶ οὐχὶ σήμερον λέγουσι πάντοτε οἱ ὀκνηροί). Καὶ ὅπου μὲν εἶναι τῆς πτωχεύσεως καρποὶ καὶ τῆς μικρότητος ἡμῶν, πρὸς τούτου τὴν ὀρμάνειν πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπομονὴν καὶ ἐπιμονήν· ὅπου ὅμως πταίει ἡ ἀμάθεια, ἡ ἀμέλεια ἢ ἡ ἀπειροκαλία, ἐκεῖ ἄς μὴ ὀκνηῶμεν νὰ διδασκώμεθα καὶ νὰ παραδειγματιζώμεθα.

Ἐν Βερολίῳ, τῆ 28 Ἰουλίου 1879. Ε.

Η ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

καὶ ἡ συνοικία τῶν κλεπτῶν.

Ἐν Λονδίῳ, Ἰούνιος 1879.

Ἐἶχον ἐνδεῖς τοὺς πτωχοὺς, τῶρα μᾶς ἀγγέλουσιν οἱ ἀστυνομικοὶ σύνοδοί μας ὅτι θὰ πορευθῶμεν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν μερῶν, ὅπου φοιτῶσιν οἱ κλέπται, οἱ κατὰδικοὶ οἱ ἐξεληθόντες τῶν φυλακῶν ἢ οἱ μέλλοντες ἐκεῖ νὰ εἰσέλθωσιν. Εἶνε δὲ περιεργον ὅτι καὶ ἐδῶ ἀκόμη τὰ οἰνοπωλεῖα καὶ πνευματοπωλεῖα ἔχουσιν ἰκανὴν πολυτέλειαν καὶ καθαριότητα· λάμπει ἡ κασσιτερίνη των τράπεζα καὶ πλατεῖαι γλῶσσαι φλογὸς ἐρυθροῦ φωταερίου καθιστῶσι σπινθηροβολοῦντα τὰ ποτήρια καὶ τὰς κοτύλας καὶ καταυγάζουσιν ἀπλέτως τὰς κτηνώδεις ὄψεις τῶν παρακαθημένων οἰνοποτῶν.

Καθ' ἣν στιγμήν εἰσερχόμεθα εἰς ἓν ἐκ τῶν μαγαζείων ἐκεῖνων μία ἀγρία ὄθησις τοῦ ὄχλου εἶχε καταρρίψει εἰς τοῦ βυακίου τὸν βόρβορον δύο ἀνθρώπους, οἵτινες ἐδέροντο καὶ ἐκτυπῶντο μὲ βαρυτάτους μοχλοῦς. Ὁ εἷς κατορθώνει νὰ διαφύγῃ, ὁ ἄλλος τὸν καταδιώκει καὶ τὸ πλῆθος τρέχει κατόπιν συνωθουμένου καὶ ἐνὸς ἀστυνομικοῦ κλητῆρος. Ὁ ἀνθρώπινος ἐκεῖνος χεῖμαρρος χάνεται μακρὰν εἰς τὸ μαῦρον σκότος τῆς ὁδοῦ καὶ δὲν ἀκούεις ἐκεῖ κάτω, ὅπου ὡς φάσματα διακρίνεις τοὺς κινουμένους ἀνθρώπους, παρά συγκεχυμένας πενθίμους φωνάς, ὡς θὰ ἐφώναζεν ἀνθρώπος, τὸν ὅποιον σφάττουσιν καὶ τοῦ ἀστυνομικοῦ ὑπαλλήλου τὸ σήμαντρον ζητοῦντος βοήθειαν.

— Εἰσέλθετε, εἰσέλθετε γρήγορα, μᾶς λέγει ὁ ὀδηγῶν ἡμᾶς ἐπιστάτης ὠτῶν ἡμᾶς συγχρόνως εἰς ἓν *public house*.

Δὲν ἐδύκνυε πολλὰν διάθεσιν εἰς τὸ νὰ ἀναμιγθῆ, μάλιστα δὲ νὰ μᾶς ἀναμίξῃ εἰς τὴν θορυβώδη ἐκεῖνην σύγχυσιν τοῦ ὄχλου. Ὁ ἰσχνὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ, ὁ εὐκαμπτος, τοῦ ὁποίου φαίνονται χαλύβδινοι οἱ μυῶνες, ἐκφραστικωτάτη δὲ καὶ εὐφυστάτη ἢ φυσιογνωμία καὶ ὅστις μᾶς ἐπιδεικνύει καρφωμένῃ ἐν τῷ λαιμοδέτῃ του τὴν χρυσοῦν καρφίδα, ἣν τῷ ἐδώρησεν ὁ πρίγκιψ τῆς Οὐαλίας, εἶνε οὐδὲν ἥττον ἐξόχου δραστηριότητος καὶ μᾶς διηγεῖται πῶς ἐπ' ἐσχάτων εἶχε συλλά-

βει ἓνα Γάλλον κιβδηλοποιὸν ἀποσύρας αὐτὸν κρυπτόμενον ὑποκάτω μιᾶς κλίνης ἐν τινι οἰκίῳ τοῦ *Brighton*.

Ὁ θόρυβος ἐφαίνετο κοπάσας ὅτε ἐξήλθομεν τοῦ πνευματοπωλείου. Ἐξακολουθοῦμεν εἰσδύοντες εἰς σκοτεινοὺς δρομίσκους, εἰς *lanes*, ὅπου τὰ οἰκήματα διαιολοῦν πρὸς τρώγλας.

— Τώρα μᾶς λέγει ὁ Μῶσερ, πλησιάζομεν πρὸς τὴν *χειριστήν* συνοικίαν τοῦ Λονδίῳ, πρὸς τὸ πατροπαράδοτον ἀπὸ ἐκατὸν ἐτῶν καταγῶγιον τῶν κλεπτῶν. Ἄν σᾶς ὀμιλήσουν, ἂν σᾶς χλευάσουν, μὴ ἀποκρίνεσθε.

Εἰσδύομεν λοιπὸν εἰς τινὰ στενὴν αὐλήν, ἔνθα ὑπόχλωμοί τινες, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, περιβεβλημένοι ῥάκη ἀλλοκοτῶν χρωμάτων ἔρπουσιν ὡς κοιλίαι κατὰ μήκος τῶν πεζοδρομίων. Διέρχεται ἡ μικρὰ μας συνοδία διὰ τοῦ μέσου αὐτῶν, ἐν ᾧ δὲ βαδίζομεν, τὰ φαντάσματα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σύρονται ἐκεῖ ἢ ὀρθοῦνται ἐπὶ σωρῶν σαπρίας μᾶς φωνάζουσιν ἢ μᾶς ἀποτεινούςιν εἰρωνικὸς ἀστεϊσμούς ἐν τῷ ἰδίῳ των γλωσσικῷ ἰδιώματι, τῷ *slang*.

— Ἐ! ἀστυνομία, τί γυρεύει ἐδῶ;

— Ἄς τὰ παιδιὰ νὰ κοιμηθῶν!

— Τί ζητᾶτε; ψεῖραις! δὲν ἔχετε σπίτι σας;

Ὁ κ. Μῶσερ μᾶς ἐξηγεῖ τὸ *slang*, ἐν ᾧ ἐκρήγνυται πλησίον μας, αἱ τοιαῦτα προσαγορεύσεις ὡς ἐκπυροκροτοῦντα σφαιριδία ἢ μᾶς βυβαίνουσιν ὡς κομμάτια βορβόρου. Ἡμεῖς οὐδεμίαν δίδομεν ἀκράσια, ὁ δὲ γέλως τῶν νυκτοβατῶν ἐκεῖνων χάνεται εἰς τὸ σκότος ὁμοῦ μὲ τὸν καπνὸν τῆς μαύρης πίπας των.

Ποῦ εἴμεθα; εἰς τὴν *Flauer and Dern street*, τὴν ἐπικινδυνωτάτην ἴσως τῶν ὁδῶν τοῦ Λονδίῳ. Ἐπάρχουσιν ἐκεῖ δύο σειραὶ μικρῶν οἰκημάτων τετραγώνων καὶ χαμηλῶν. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ βλέπει τις εἰς τὰ παράθυρα ἀντὶ παραπετασματῶν λαδωμένα χαρτία, κιτρινωμένα, μὲ ἐπιγραφὰς τοιαύτας· *Κατάλυμα 2 δηναρίων ἢ 4 δην.* Πληρῶν τισ τὸ ἀναγεγραμμένον ποσὸν τῶν δύο ἢ τεσσάρων δηναρίων ἔχει θέρμανσιν καὶ κλίνην. Ἀντὶ ἐξ δηναρίων παρέχεται πρὸς διανυκτέρευσιν εἰς τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα χωριστὸν δωμάτιον ἢ μᾶλλον *κιβώτιον* (*box*), τοῦ ὁποίου λευκαὶ σανίδες ἀποτελοῦσι τοὺς τοίχους. Εἰδὸν ποτε ἐκεῖ φοβερὸν ὄχλον, πραγματικὸς Μωϊκανοὺς, οἵτινες ἐπλησιάζον πρὸς μεγάλην πυρὰν κομμάτια ὄμοῦ κρέατος ἐμπεπηγμένα εἰς ξυλίνοὺς ὀβελίσκους. Τὰ κομμάτια ἐκεῖνα αἰμοσταγῆ ἀκόμη ὄντα τὰ κατεβρόχιζον, διότι πῦρ καὶ κλίνην παρέχει ὁ *ξενοδόχος* οὐχὶ δὲ καὶ ἄρτον καὶ μαγειρευμένον κρέας.

Σήμερον ὀλιγοπληθέστερος εἶνε ὁ ὄχλος εἰς τὴν κάτω αἴθουσαν τοῦ *lodging*.

Περὶ εὐρείας τραπέζας, ὅπου πολὺ συχνὰ τὸ αἶμα βέει παρά τὸ οἰνόπνευμα, κάθηνται χλωμὴ τινες πλάνητες μὲ θαμβωμένον καὶ ἀμαυρὸν